

SPECII DE LAGOPOECUS (MALLOPHAGA) DIN FAUNA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DE

ION BECHET

În această lucrare prezentăm trei specii de malofage aparținând genului *Lagopoecus* Waterston 1922, colectate de pe păsări din fauna Republicii Populare Romîne:

1. *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube), de pe *Tetrao urogallus* L., semnalată de mai multe ori în fauna noastră (1—3; 7; 9—10); o reamintim pentru comparație cu celelalte două specii.

2. *Lagopoecus lyrurus* Clay, de pe *Lyrurus tetrix* (L.); a fost semnalată de noi (3). Gazda este rară și ocrotită de lege. După această specie a creat Waterston genul.

3. *Lagopoecus tetrastei*, de pe *Tetrastes bonasia* (L.); o descriem ca specie nouă pentru știință.

Genul *Lagopoecus* cuprinde specii de malofage caracterizate prin capul rotunjit, cu tîmplele convexe purtînd fiecare cîte doi peri lungi; ochii au cîte un păr lung dorsal. Antenele asemănătoare la mascul și la femelă, sînt filiforme. Protoracele și pterotoracele scurte. Abdomenul scurt și lat, uneori aproape circular, are plăcile tergale dezvoltate și cu peri lungi medio-tergali. Plăcile sternale sînt mai puțin sclerificate și prevăzute cu cîte o pereche de peri mediani pe fiecare segment. Aparatul copulator al masculului are structura simplă.

1. *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube, 1851)

Nirmus pallidovittatus Grube, Middendorff's sibir. Reise, 2: 474, 1851; *Nirmus quadrulatus* Nitzsch, In Giebel, Z. ges. NatWiss., 28: 370, 1866; *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube); Hopkins et Th. Clay, Check list, p. 188, 1952.

Materialul studiat constă din 217 exemplare (81 ♂♂, 113 ♀♀ și 23 larve), colectate de pe 12 masculi de *Tetrao urogallus* L., din diferite localități de pe teritoriul R.P.R. (2—3).

Capul mai lat decât lung (indicele: 1,05—1,08), este rotunjit (pl. I, fig. 1). Abdomenul scurt și lat, are chetotaxia mediotergală bogată (tabelul 1). Extremitatea posterioară a aparatului copulator la mascul (vezi pl. I, fig. 2) are mesosoma lată; placa genitală ca în fig. 7. Dimensiunile corpului, mai mari decât la *L. lyrurus* și *L. tetrastei*, sînt indicate în tabelul 2.

2. *Lagopoecus lyrurus* Clay, 1938

Nirmus cameratus Burmeister, Handb. Ent., 2: 430, 1838; *Lagopoecus cameratus* (Burm.); Waterston, Ent. mon. Mag., 58: 159, 1922; *Lagopoecus lyrurus* Clay, Proc. zool. Soc. Lond. (B), 108: 188, 1938, nom. nov. pro *L. cameratus* (Burm.), praecoccup; *Lagopoecus lyrurus* Clay; Hopkins et Th. Clay, Check list, p. 187, 1952.

Materialul studiat constă din 102 exemplare (28 ♂♂, 46 ♀♀, 28 larve) colectate de pe un mascul de *Lyrurus tetrax* (L.), în Munții Rodnei (golul de munte de la „Obîrșia Anieșului Mic“), la 20. V. 1961 (3).

Capul mai lung decât lat (indicele: 0,87—0,88), are jumătatea anterioară lat-rotunjită (pl. I, fig. 3). Abdomenul cu chetotaxia medio-tergală mai redusă

Tabelul 1
Chetotaxia abdominală medio-tergală la speciile genului *Lagopoecus*

Specia	Sexul	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
<i>L. pallidovittatus</i> (Grube)	♂	1 3—4	4—5	4—5	4—5	4	4	3	3
	♀	1 3	4—5	5	4—6	4—6	3—4	2—4	1
<i>L. lyrurus</i> Clay	♂	1 2—3	3	3—4	3—4	3—4	2—3	2	2
	♀	1 3—4	3—4	3—4	3—4	3—4	2—3	2	1
<i>L. tetrastei</i> n. sp.	♂	1 2	2—3	2—3	2—3	2	2	1—2	2
	♀	1 2	3	3	3	3	2—3	2	1

decît la *L. pallidovittatus* (tabelul 1). Extremitatea posterioară a aparatului copulator mascul (vezi pl. I, fig. 4), are mesosoma îngustată la mijloc. Placa genitală la mascul cu expansiuni laterale (fig. 8).

Prin forma capului, chetotaxia medio-tergală, forma plăcii genitale la mascul și prin dimensiunile corpului, *L. lyrurus* se situează între *L. pallidovittatus* și *L. tetrastei*.

PLANȘA I, fig. 1—6. Forma capului (1, 3, 5) și extremitatea posterioară a aparatului copulator (2, 4, 6) la masculii de:
Lagopoeus pallidovittatus (Grube) (1, 2), *L. lyrurus* Clay (3, 4), *L. tetrastei* n. sp. (5, 6)

3. *Lagopoecus tetrastei* n. sp.

5 ♂♂, 2 ♀♀ și 4 larve, colectate de pe *Tetrastes bonasia* (L.) la 14.I.1961 la Izvorul Muntelui (Ceahlău) (leg. D. Munteanu). Holotipul (1 ♂) și alo-tipul (1 ♀) se păstrează în colecția științifică a Catedrei de zoologie de la Universitatea din Cluj. Paratipi se află în colecția autorului.

Specia a fost denumită după pasărea gazdă.

Diagnoză. Corpul slab chitinizat, alb-gălbui. Capul îngustat anterior (fig. 5). Chetotaxia medio-tergală simplificată (tabelul 1). Placa genitală la masculul fără expansiuni laterale (fig. 9), mesosoma ca în pl. I, fig. 6.

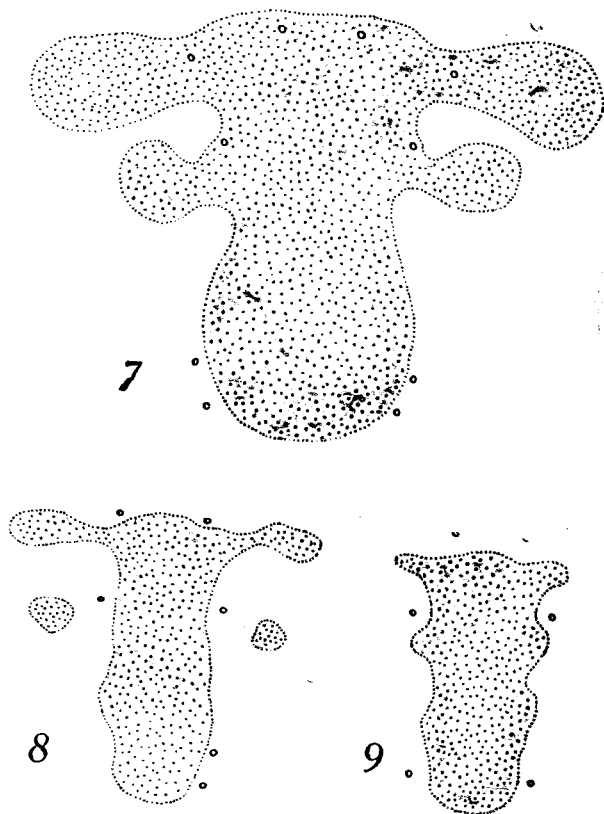

Fig. 7—9. Placa genitală la masculi de: 7 — *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube), 8 — *L. lyrurus* Clay, 9 — *L. tetrastei* n. sp.

Masculul. Corpul puțin chitinizat, alb-gălbui. Capul puțin mai lung decât lat (indicele: 0,90—0,94), are jumătatea anterioară îngustat-rotunjită, mărginită cu o bandă lată, întreruptă de pustulele a câte 4 peri scurți antero-laterali și câte unul prenodal (fig. 5). Antenele scurte, filiforme. Ochii puțin convexi, poartă fiecare câte un păr lung, dorsal. Tîmplele au pe marginea laterală câte 2 peri lungi, alternînd cu 3 spini. Pe marginea posterioară a

tîmplei banda chitinoasă este mai îngustă și poartă cîte un spin de fiecare parte a capului. Marginea occipitală aproape dreaptă. Talurile rotunjite. Dorsal, capul are 2 peri posterior, 2 peri median-lateral și 2 peri anterior.

Protoracele îngust și rotunjit, are cîte un păr lung lateral și cîte 2 spini anterior. Pterotoracele are laturile convexe iar marginea posterioară prelun-

Tabelul 2
Dimensiunile corpului (mm) la speciile genului *Lagopeecus*

	Sexul	<i>L. pallidovittatus</i> (Grube)	<i>L. lyrurus</i> Clay	<i>L. tetrastei</i> n. sp.	
Capitis	longitudo	♂	0,55	0,48	0,44
		♀	0,60	0,50	0,49
	latitudo	♂	0,58	0,42	0,41
		♀	0,65	0,44	0,46
Prothoracis	latitudo	♂	0,32	0,24	0,24
		♀	0,35	0,25	0,27
Pterothoracis	latitudo	♂	0,47	0,34	0,34
		♀	0,52	0,38	0,38
Abdominis	longitudo	♂	0,92	0,73—0,80	0,78—0,83
		♀	1,15—1,20	0,91—0,99	1,06
	latitudo	♂	0,80—0,86	0,56—0,59	0,54—0,59
		♀	0,90—0,93	0,62—0,66	0,65—0,68
Corporis	longitudo	♂	1,50—1,70	1,40—1,50	1,45—1,50
		♀	1,80—2,10	1,60—1,74	1,80
Index capitis		♂	1,05	0,87	0,93
		♀	1,08	0,88	0,94

gită în unghi pe abdomen. Posterolateral are cîte două perechi de peri lungi iar lateral cîte un păr scurt și subțire și cîte un spin alăturat acestuia. Picioarele scurte și groase.

Abdomenul lățit, are chetotaxia medio-tergală redusă și cu variații mici (tabelul 1). Pe segmentele II—VI se găsesc peri poststigmatici, în unghiurile postero-laterale, în pleure; pe segmentele III și IV se mai găsește cîte un păr lung iar pe segmentele următoare cîte 2 peri lungi, la care se adaugă cîteva peri scurți pe segmentul al VII-lea. Plăcile tergală puțin chitinizate, sînt larg întrerupte median și au conturul difuz; numai pe segmentul VIII sclerificarea plăcii tergală nu este întreruptă. Sternitele sînt puțin chitinizate, au cîte 2 peri mediani pe fiecare segment. Plăcile pleurale gălbui, au capătul anterior proeminent în segmentul precedent și recurbat postero-intern. Ultimul segment rotunjit are, dorsal, cîte 6—7 peri scurți iar ventral o pereche de peri lungi între două perechi de peri foarte lungi.

Aparatul copulator este scurt, mesosoma are marginea posterioară ca în pl. I, fig. 6. Aspectul plăcii genitale ca în fig. 9.

Femela. În ce privește morfologia generală se aseamănă cu masculul. Chetotaxia medio-tergală ca în tabelul 1. Pe vulvă sînt dispuși cîte 9—11 spini marginali de fiecare parte.

Dimensiunile corpului la mascul și femelă sînt notate în tabelul 2.

Discuții. Comparînd cele trei specii de *Lagopoecus*, este evident că *L. tetrastei* n. sp. este mult apropiată de *L. lyrurus* prin forma aparatului copulator de la mascul, prin chetotaxia medio-tergală și prin dimensiunile corpului. Însă forma capului, puțin ascuțită, placa genitală lipsită de expansiuni laterale, mesosoma lățită în regiunea mijlocie, chitinizarea slabă a plăcilor tergală și chetotaxia medio-tergală redusă, deosebesc pe *L. tetrastei* atît de *L. lyrurus* cît și de *L. pallidovittatus*.

Figurile comparative precum și cele două tabele privind chetotaxia și dimensiunile celor trei specii, redau asemănările și deosebirile dintre acestea.

Lucrare depusă la 18 aprilie 1963

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj,
Catedra de zoologie

ВИДЫ ПУХОЕДОВ *LAGOPOECUS* ИЗ ФАУНЫ РУМЫНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

В этой работе автор представляет три вида пухоедов принадлежащих роду *Lagopoecus* фауны РНР: *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube собранного с *Tetrao urogallus* L., *Lagopoecus lyrurus* Clay с *Lyrurus tetrax* L. и *Lagopoecus tetrastei* n. sp. с *Tatrastes bonasia* (L.)

У *Lagopoecus tetrastei* n. sp. тело легко хитинизированное, желтовато-белое, голова сужена спереди (таблица I, рис. 5) опушение среднеспинки упрощенное (таблица 1). Половая пластинка у самца без боковых расширений (рис. 9). Мезосома как на таблице I, рис. 6.

Lagopoecus tetrastei n. sp. сходен с *Lagopoecus lyrurus* формой копулятивного аппарата самца, опушением средне-спинки и размерами тела. Но форма головы менее заостренная, половая пластинка без боковых расширений мезосома расширена в средней области, слабое хитинизирование спинных щитков и незначительное опушение средне-спинки отличают его как от *Lagopoecus lyrurus* Clay так и от *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube).

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

ТАБЛИЦА I, рис. 1—6. Форма головы (1,3,5) и задняя оконечность копулятивного аппарата (2,4,6) у самцов: *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube) (1, 2), *L. lyrurus* Clay (3, 4), *L. tetrastei* n. sp. (5, 6).

Рис. 7—9. Полова пластинка у самцов: 7 — *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube), 8 — *L. lyrurus* Clay, 9 — *L. tetrastei* n. sp.

ESPÈCES DE *LAGOPOECUS* (MALLOPHAGA) DANS LA FAUNE DE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE

RÉSUMÉ

L'auteur présente trois espèces de mallophages appartenant au genre *Lagopoecus* de la faune de la R.P.R. Ce sont: *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube) recueilli sur *Tetrao urogallus* L., *Lagopoecus lyrurus* Clay recueilli sur *Lyrurus tetrax* (L.) et *Lagopoecus tetrastei* n. sp. recueilli sur *Tetrastes bonasia* (L.).

Lagopoecus tetrastei n. sp. a le corps légèrement chitinisé, blanc-jaunâtre, et la tête antérieurement aminci (pl. I, fig. 5). La chêtotaxie médio-tergale est simplifiée (tableau 1). La plaque génitale chez le mâle sans expansions latérales (fig. 9). Le mésosoma comme à la pl. I, fig. 6.

Lagopoecus tetrastei n. sp. ressemble à *Lagopoecus lyrurus* par la forme de l'appareil copulateur chez le mâle, par la chêtotaxie médio-tergale et par la taille du corps. Mais la forme de la tête, un peu pointue, la plaque génitale dépourvue d'expansions latérales, le mésosoma aplati dans la région moyenne, la faible chitinisation des plaques tergales et la chêtotaxie médio-tergale réduite la distinguent tant de *Lagopoecus lyrurus* Clay que de *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube).

EXPLICATION DES FIGURES

PLANCHE I, fig. 1—6. Forme de la tête (1, 3, 5) et extrémité postérieure de l'appareil copulateur (2, 4, 6) chez des mâles de: *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube) (1, 2), *L. lyrurus* Clay (3, 4) et *L. tetrastei* n. sp. (5, 6).

Fig. 7—9. La plaque génitale chez des mâles de: 7 — *Lagopoecus pallidovittatus* (Grube), 8 — *L. lyrurus* Clay, 9 — *L. tetrastei* n. sp.

BIBLIOGRAFIE

1. Bechet I., *Malofagele cocoşului de munte. Vinătorul și pescarul sportiv*, 13, nr. 8, 14 (1960)
2. — *Malofage din R.P.R.*, Studii și cercet. biol. (Cluj), 12, nr. 1, 91—102 (1961)
3. — *Cercetări asupra malofagelor din R.P.R.* Teză de dizertație, 1962
4. Burmeister H., *Handbuch der Entomologie*, II, 1838, p. 418—443
5. Emerson K. C., *The genus Lagopoecus (Philopteridae: Mallophaga) in North America*. J. Kansas ent. Soc., 23, nr. 4, 97—101 (1950)
6. Kopkins G. H. E., Clay T., *A Check list of the Genera and Species of Mallophaga*, London, 1952
7. Iordan-Georgescu M., *Contribuțiuni la studiul Malofagilor din România*. Anal. Acad. Rom., Mem. Secț., științ., Ser. III, 16, Mem. 20, 841—968 (1941)
8. Kéler Șt., *Bibliographie der Mallophagen*. Mitt. zool. Mus. Berlin, 36, nr. 2, 145—403 (1960)
9. Marcu O., *Contribuțiuni la cunoașterea faunei parazitologice din România*. Ecou de codru, 2, nr. 2, 8—10 (1929)
10. Negru Șt., Elekeș E., *Malofage (Mallophaga Nitzsch) noi sau rare pentru fauna R.P.R.*, Bul. științ., Ser. zoologie, Acad. R.P.R. — Secția biol., șt. agric., 9, nr. 1, 15—24 (1957)
11. Séguy E., *Insectes ectoparasites*. Faune de France, 43, (1944)

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMINE
FILIALA CLUJ

STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
BIOLOGIE
(Cluj)

EXTRAS

2

ANUL XIV

1963

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMINE